

Верховний
Суд

Представництво у суді: підтвердження повноважень адвоката у господарському, цивільному й адміністративному судочинстві

Дмитро Гудима –
суддя Великої Палати Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

"Legal High School", спецкурс для адвокатів, 19.10.20, м. Київ

1. Підтвердження статусу адвоката

Чи потрібне підтвердження статусу адвоката для подання касаційної скарги?

- ✓ Касаційна скарга не приймається до розгляду і повертається, якщо вона підписана особою, яка не має права її підписувати (ч.5 ст.332 КАС України, ч.4 ст.393 ЦПК України, ч.4 ст.292 ГПК України).

Чи потрібно підтверджувати статус адвоката, якщо на підтвердження його повноважень наданий ордер?

Ухвала судді КАС у складі ВС, 16.04.19, справа №360/3690/18 (провадження №К/9901/9696/19), № у реєстрі 81214766

- ✓ Підставою для повернення касаційної скарги стало те, що представник скаржника надав ордер, але не підтвердив статус адвоката.

Які документи має надати суду адвокат для підтвердження статусу останнього?

Ухвала КГС у складі ВС, 01.03.18, справа №910/3483/17, № у реєстрі 72550791

- ✓ Статус особи як адвоката може підтверджувати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю або посвідчення адвоката України.

Близькі за змістом висновки: ухвала КГС у складі ВС, 17.10.18, справа №916/1059/18, № у реєстрі 77159126; ухвала судді КАС у складі ВС, 15.01.19, справа №826/17702/17, № у реєстрі 79207763; ухвала судді КАС у складі ВС, 16.04.19, справа №360/3690/18, № у реєстрі 81214766

Чи має значення для підтвердження статусу адвоката відсутність відомостей про нього в Єдиному реєстрі адвокатів України?

Постанова КГС у складі ВС, 26.09.19, справа №910/3845/19, № у реєстрі 84525207

- ✓ Відсутність даних про адвоката в Єдиному реєстрі адвокатів України не підтверджує відсутність статусу адвоката за наявності у нього свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю або посвідчення адвоката України.

Близькі за змістом висновки: постанова КАС у складі ВС, 06.07.19, справа № 855/229/19, № у реєстрі 82858410 (апеляція); постанова КЦС у складі ВС, 21.10.19, справа №757/21384/19-ц, № у реєстрі 85174118.

2. Підтвердження повноважень адвоката

Які документи підтверджують повноваження адвоката як представника у суді?

- ✓ Документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги, можуть бути:
 - 1) договір про надання правової допомоги;
 - 2) довіреність;
 - 3) ордер;
 - 4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги (ч.1 ст.26 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

- ✓ Повноваження адвоката як представника підтверджуються **довіреністю** або **ордером**, виданим відповідно до Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (ч.4 ст.59 КАС України, ч.4 ст.62 ЦПК України, ч.4 ст.60 ГПК України).

2.1. Ордер

Чи потрібно в ордері зазначати конкретну назву органу для здійснення представництва?

Ухвала судді КАС у складі ВС, 21.06.18, справа №812/481/18 (провадження № К/9901/53594/18), № у реєстрі 74870796

- ✓ Згідно з ордером правова допомога надається на підставі договору про надання правової допомоги у Верховному Суді України.
- ✓ Судом касаційної інстанції в адміністративних справах є Верховний Суд. А тому підлягає поверненню касаційна скарга, підписана представником скаржника, який не підтвердив повноваження на представництво у Верховному Суді.

Чи потрібно в ордері зазначати конкретну назву органу для здійснення представництва?

Постанова ВП ВС, 05.06.19, справа №9901/847/18 (провадження №11-44заі19), № у реєстрі 82703509

- ✓ Ордер має містити назву органу, у якому надається правова допомога адвокатом, із зазначенням за необхідності виду адвокатської діяльності відповідно до ст.19 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (підпункт 15.4 п.15 Положення про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів, затвердженого рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 №36).
- ✓ У графі «Назва органу, в якому надається правова допомога» треба зазначити конкретну його назву, зокрема назву суду.

Близький за змістом висновок: постанова ВП ВС, 03.07.19, справа №9901/939/18 (провадження №11-1521заі18), № у реєстрі 82998288.

Чи можна підтвердити повноваження адвоката як представника у суді копією ордера?

- ✓ Повноваження адвоката можна підтвердити **саме оригіналом ордера** (постанова КАС у складі ВС, 18.10.18, справа №811/1507/18 (пункт 24), ухвали судді КЦС у складі ВС: 29.05.19, справа №202/5348/18; 18.06.19, справа №263/11247/14-ц; 04.07.19, справа №752/12614/16-ц; ухвали судді КАС у складі ВС: 09.08.18, справи №826/14170/17 і №826/19995/16; 31.10.18, справа №9901/847/18; 29.10.19, справа №620/1404/19; 06.11.19 і 18.11.19, справа №160/4411/19; 02.12.19, справа №460/620/15-а; 12.06.20, справа №580/3478/19)
- ✓ Повноваження адвоката можна підтвердити **копією ордера** (постанова КАС у складі ВС, 17.12.18, справа №308/8995/17; постанова КГС у складі ВС, 23.07.19, справа №910/7398/18)

Чи можна підтвердити повноваження адвоката як представника у суді копією ордера?

Постанова ВП ВС, 01.07.20, справа №320/5420/18 (провадження №11-706апп19), № у реєстрі 90228541

- ✓ Повноваження адвоката як представника можна підтвердити оригіналом ордера або довіреності, а також їх копією, засвідченою у визначеному законом порядку. Адвокат має повноваження засвідчувати копії документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення таких копій (п.9 ч.1 ст.20 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).
- ✓ **Nota bene!** Відступ від висновку судді КЦС у складі ВС (ухвала, 29.05.19, справа №202/5348/18, № у реєстрі 82065427).

Чи можна підтвердити повноваження адвоката як представника у суді копією ордера?

Постанова ВП ВС, 01.07.20, справа №320/5420/18 (провадження №11-706апп19), № у реєстрі 90228541

- ✓ **Nota bene!** Висновок не стосується застосування Положення про ордер на надання правничої (правової) допомоги, затвердженого рішенням Ради адвокатів України від 12.04.19 №41.
- ✓ **Nota bene!** Окрема думка Гудими Д.А. (№ у реєстрі 90563203).

Як слід засвідчувати копію ордеру?

Постанова ВП ВС, 01.07.20, справа №320/5420/18 (провадження №11-706апп19), № у реєстрі 90228541

- ✓ Відмітка про посвідчення копії ордеру на надання правової допомоги має складатися зі слів «Згідно з оригіналом», особистого підпису адвоката (або керівника адвокатського об'єднання/адвокатського бюро, у випадку якщо ордер видається адвокатським об'єднанням/адвокатським бюро), який засвідчує копію, його ініціалів та прізвища, а також дати засвідчення копії (рішення НАА України від 04.08.2017 №162).
- ✓ **Nota bene!** Рішення НАА України від 04.08.2017 №162 стосується Положення про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів, затвердженого рішенням Ради адвокатів України 17.12.12 №36.

Чи потрібно на звороті ордера зазначати про наявність/відсутність обмежень повноважень адвоката?

Ухвала судді КАС у складі ВС, 05.12.18, справа №826/14291/18, № у реєстрі 78326575

- ✓ На зворотах копій ордерів не вказано про наявність/відсутність обмежень повноважень адвоката.
- ✓ Зазначених у копіях ордерів договорів про надання правової допомоги, їх завірених копій, витягів із них, до касаційної скарги не додано.
- ✓ Касаційну скаргу слід повернути як підписану особою, яка не має права її підписувати.

Близькі за змістом висновки: ухвали судді КАС у складі ВС, 21.12.18, справа №753/15930/15-а, № у реєстрі 78771521; 15.01.19, справа №805/4179/18-а, № у реєстрі 79207819; 24.01.19, справа №2340/2823/18, № у реєстрі 79411524).

Чи потрібно на звороті ордера зазначати про наявність/відсутність обмежень повноважень адвоката?

Ухвала КЦС у складі ВС, 10.12.18, справа №635/4480/14-ц (провадження №61-39566св18), № у реєстрі 78715612

- ✓ Обмеження повноважень адвоката в ордері зазначаються тільки тоді, коли вони встановлені договором про надання правової допомоги.
- ✓ Відсутність в ордері відмітки про такі обмеження означає їхню відсутність.

Чи настають негативні наслідки неправильного зазначення в ордері дати укладення договору про надання правової допомоги?

Постанова КЦС у складі ВС, 30.07.20, справа №299/1523/16-ц (провадження №61-6131св20), № у реєстрі 90740090

- ✓ Неправильне зазначення адвокатом в ордері дати договору про надання правової допомоги не може бути підставою для закриття касаційного провадження, оскільки такий факт не впливає на дійсність ордера та не позбавляє адвоката права підписувати касаційну скаргу.

2.2. Довіреність

Чи потрібно у довіреності вказувати, що представник є адвокатом?

Постанова КГС [ОП] у складі ВС, 12.10.18, справа №908/1101/17, № у реєстрі 77397730

- ✓ Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ГПК України, ЦК України не передбачають, що у довіреності, виданій на ім'я фізичної особи, обов'язково зазначається про те, що такий представник є адвокатом. Важливо, щоби особа, яка здійснює представництво за довіреністю, мала статус адвоката й отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю. Довіреність визначає лише повноваження адвоката, межі наданих представникові прав і перелік дій, які він може вчиняти для виконання доручення.
- ✓ **Nota bene!** Відступ від висновку КГС у складі ВС (постанова, 24.04.18, справа №914/2414/17, № у реєстрі 73596772) (пункт 4.2.4 постанови).

Чи підтверджує повноваження адвоката на представництво копія довіреності?

Ухвала судді КАС у складі ВС, 19.09.18, справа №826/25365/15, провадження №К/9901/61349/18, № у реєстрі 76582469

- ✓ Якщо копія довіреності незасвідчена у встановленому законом порядку, вона не може бути оцінена судом як документ, що посвідчує повноваження на представництво інтересів сторони.

Коли суд може не брати до уваги копію довіреності на представництво інтересів адвокатом?

Постанова КГС у складі ВС, 20.08.19, справа №910/3699/18, № у реєстрі 83928890

- ✓ За наявності у матеріалах справи належної копії довіреності, чинної на час подання апеляційної скарги, подання разом із такою скаргою неналежно оформленої копії іншої довіреності не може бути підставою для закриття апеляційного провадження.
- ✓ Суд може не брати до уваги копію довіреності, якщо сторона не подала її оригіналу, якщо є обґрунтовані сумніви щодо відповідності поданої копії оригіналу.

Чи є підставою для закриття апеляційного провадження подання апеляційної скарги особою, яка не є адвокатом, якщо на судове засідання від імені скаржника з'явився адвокат?

Постанова КГС у складі ВС, 21.06.18, справа №910/23196/17, № у реєстрі 74842374

- ✓ Верховний Суд відхиляє аргумент щодо підстави для закриття апеляційного провадження через подання апеляційної скарги особою, яка не є адвокатом. На судове засідання апеляційного суду з'явився належний представник-адвокат, який підтримав вимоги апеляційної скарги. Тому прийняття судом апеляційної інстанції скарги, підписаної неналежним представником, не потягло порушення прав учасників справи та не є належною підставою для скасування постанови і закриття апеляційного провадження.

2.3. Договір про надання правової допомоги

Чи потрібно разом із копією ордера подавати договір про надання правової допомоги (його копію, витяг)?

Постанова ВП ВС, 05.12.18, справа №П/9901/736/18 (провадження №11-989заі18), № у реєстрі 78378934

- ✓ Ордер є самостійним документом, що підтверджує повноваження адвоката. Надання договору про правову допомогу, його копії або витягу разом із ордером КАС України не вимагає.
- ✓ Ордер може бути оформлений адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) лише на підставі вже укладеного договору.
- ✓ Адвокат несе кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді, а так само за умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, установлених договором про надання правничої допомоги (ст. 400¹ КК України).

Близький за змістом висновок: постанова ВП ВС, 01.07.20, справа №320/5420/18 (провадження №11-706апп19), № у реєстрі 90228541.

Чи обов'язково адвокату укласти з клієнтом договір про надання правової допомоги?

Постанова ВП ВС, 06.11.19, справа №817/66/16 (провадження №11-185ап19), № у реєстрі 86002019

- ✓ Згідно зі статтями 26 і 27 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» надання правової допомоги адвокатом без укладення договору в письмовій формі, зокрема лише на підставі довіреності, не допускається, крім випадків, передбачених у ч.2 ст.27 цього Закону.
- ✓ Оскільки адвокатська діяльність позивачки в установленому законом порядку не припинена, укладення договору про надання правової допомоги слід вважати її професійним обов'язком, передбаченим законом (пункти 75-76 постанови).

Дякую за увагу!

- Верховний Суд,
вул. П. Орлика, 8, м. Київ, 01043,
- <http://supreme.court.gov.ua>,
- dmytro.hudyma@gmail.com
- www.facebook.com/dmytro.hudyma